މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

١٥ شَوَّال ١٤٤٤ (05 މޭ 2023) ގެ ހުކުރު ދުވަހުގެ ޚުޠުބާ

އިޙްތިރާމު ކުރުން

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الْقَائِلِ فِيْ مُحْكَمِ التَّنْزِيْلِ ﴿وَقُولُواْ لِلنَّاسِ حُسۡنًا﴾[1] وَأَشْهَدُ أَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَلِيُّ الصَّالِحِيْنَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ الْقَائِلُ: (لَيْسَ مِنَّا مَن لَّمْ يَرْحَمْ صَغِيْرَنَا، وَيُوَقِّرْ كَبِيْرَنَا)[2]، اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ الْمُخْتَارِ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ، وَسَلِّمْ تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا إِلَى يَوْمِ الدِّيْنِ.

أَمَّا بَعْدُ: فَأُوْصِيْكُمْ وَنَفْسِيْ بِتَقْوَى اللهِ الْعَزِيْزِ الْغَفَّارِ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلۡتَنظُرۡ نَفۡسٞ مَّا قَدَّمَتۡ لِغَدٖۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ﴾[3]

ޙަމްދު ހުރީ، ހެޔޮބަސް ބުނުމަށް އަހަރެމެންނަށް އަމުރުކުރެއްވި މާތް اللّٰه އަށެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި، ބައްދުވެގެން އަޅުކަމެއްކުރުވޫ އެހެން އިޖާޒަތު ނުވާކަމަށް އަޅު ހިފަމެވެ. އެކަލާނގެ ޞިފަތުގައި، ސާބިތު އަޅުތަކުންނަން އެއިބާރު ވެރިކަންނާ ދަސްކަލާނގެ ގޮތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މުބަރައްކަތް ދުވަސްތަކަކީ މާތް اللّٰه ގެ އަމާ ކަމަކާއި، އަދި ދަސްތާ ކަމަށް، އަދު ހިފަމެވެ. ކުޅަދާނަ ...

[1] – سورة البقرة : ٨٣

[2] – رواه أبو داود وأحمد في مسنده

[3] – سورة الحشر : ١٨

އިޙްތިރާމު ކުރުމަށް އެކަލޭގެފާނު އަމުރު ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ކަލާނގެއަށް! މުޙައްމަދުގެފާނުގެ މައްޗަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ އާލު އަޞްޙާބުންގެ މައްޗަށް، ސަލަވާތާއި، ސަލާމާއި، ބަރަކާތް ލެއްވިފާނދޭވެ!

މުސްލިމު އަޚުންނޭވެ! ދިނަދިނައިން ފާޅުފުޅުއްސަވާ އަޅުގަނޑުމެން މާތް الله އަށް ތަޤްވާވެރިވެ، ބިރުވެތިވުމަށް ޓަކައި އަންގަވައިދެއްވާފައިވާއިރު، މިއަދުވެސް އަމިއްލަ ނަފްސަށް ވަޞިއްޔަތް ކުރަމެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅެއްގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރި ވާށެވެ! އަދި ކޮންމެ ނަފްސެއްވެސް، މާދަމާއަށްޓަކައި އިސްކުރިކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ބަލައިލާ ހުށިކަމެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރި ވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله އީ، ތިޔަބައިމީހުން ކުރާ ކަންތައް ރަނގަޅަށް ދަންނަވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ."[4]

މުސްލިމު އަޚުންނޭވެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގައި އިޙްތިރާމު ނެތިކުރުމުގެ އިޖުތިމާޢީ ވަބާ، މިއަދު މިވަނީ ފެތުރިފައެވެ. ދަރިން މައިންބަފައިންނަށް، މައިންބަފައިން ދަރިންނަށް، އަވަށްޓެރިން އަވަށްޓެރިންނަށް، ދަރިވަރުން އުސްތާޛުންނަށް، އުސްތާޛުން ދަރިވަރުންނަށް، މުވައްޒަފުން ވެރިންނަށް ވެރިން މުވައްޒަފުންނަށް އިޙްތިރާމުކުރުން ވަނީ، ހިތާމަކުރަން ޖެހޭފަދަ މިންވަރަކަށް ކުޑަވެފައެވެ.

މުސްލިމު އަޚުންނޭވެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އަކީ، މަތިވެރި އަޚްލާޤުގެ ނަބިއްޔާއެވެ. މުޅި އިސްލާމީ ރިސާލަތު ބިނާވެފައިވަނީ އަޚްލާޤުގެ މައްޗަށެވެ. މާތް ރަސޫލާ ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. (إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ)[5]

---

4 – سورة الحشر: ١٨

5 – رواه البخاري في الأدبِ المفردِ و الألباني : السلسلة الصحيحة ٤٥

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވީ، މަތިވެރި އަޚްލާގު ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމަށްޓަކައެވެ."

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އިޙްތިރާމު ކުރުމަކީ، މި ދީނުގެ މަތިވެރި އަޚްލާގުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އިންސާނާ އުފައްދަވާފައިވަނީވެސް، އިޙްތިރާމް ލިބިގެންވާ ވުޖޫދެއްގެ ގޮތުގައެވެ. މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِىٓ ءَادَمَ وَحَمَلْنَٰهُمْ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ وَرَزَقْنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلْنَٰهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾[6] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންރަސްކަލާނގެ އާދަމުގެ ދަރިން މާތް ކުރެއްވީމެވެ. އަދި އެއުރެން އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި، އުފުއްލެވީމެވެ. އަދި އެއުރެންނަށް ރަނގަޅު ތަކެތިން ރިޒުޤު ދެއްވީމެވެ. އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހެއްދެވި ތަކެތީގެ ތެރެއިން، ގިނަ ތަކެތީގެ މައްޗަށް އެއުރެން މަތިވެރި ދަރަޖައަކަށް މާތްކުރެއްވީމެވެ."

އިސްލާމްދީނަކީ، އިޙްތިރާމު ކުރުމަށް ބާރުއަޅާ ދީނެކެވެ. އެދީނަކީ އިންސާނިއްޔަތު ހިމާޔަތްދޭ، އާދަ ބޮޑައިގަންނަވާ ކަމެއް ނުވާ ދީނެކެވެ. ދީނީ އިންސާނުންނަށް، ފުރުޞަތުގެ ދީނުގައި ތަފާތުތަކެއް އަނގަބަޔަކު، އިޙްތިރާމު ކުރުމެވެ. އެއީ މަތިވެރިކަމެއް، މަދަނީކަމުގެ އަސާސެވެ. ދީނީ ކަމަކަށް ހިތްވަރު ދޭ ގޮތަށް ކުރަންޖެހޭ އިޙްތިރާމުތަކުގެ ފަށާ ކަމެކެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! މާތް الله އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާފައިވާ، ދީނީ ކަންކަމުގައި އިޙްތިރާމު ކުރުމަކީ، އިސްލާމީ އަޚްލާގުގެ އަސާސެއް، މުޢާމަލާތު ކުރުމެވެ. ރަސޫލާ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ އަށް އެކަލޭގެފާނު ވަޙީ ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބު، الله ތަޢާލާ ވަޙީ

6 -سورة الإسراء: ٧٠

ދެއްވާފައިވެއެވެ. މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلْقَلْبِ لَٱنفَضُّوا۟ مِنْ حَوْلِكَ ۖ﴾[7] މާނައީ: "އުއްތުމަންނަށް ކަލޭގެފާނު އޯގާތެރިވެ ވަޑައިގަތީ، الله ގެ ރަޙްމަތުން ލެއްވި ރަޙުމަތެއްގެ ސަބަބުންނެވެ. ހިތްހަރު ހަރުކަށި، ގޯސް ނުބައި ބޭކަލަކު ކަމުގައި ކަލޭގެފާނުވީނަމަ، ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން އުއްމަތުން ވަކިވެގެން ހިނގައްޖައީހެވެ."

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! މިސްކީނުންނާ މުޢާމަލާތު ކުރާއިރު، އިޙްތިރާމު ކުރުމަށް އިސްލާމްދީން ގޮވައިލައެވެ. މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿وَقُولُوا۟ لِلنَّاسِ حُسْنًا﴾[8] މާނައީ: "އަދި ތިޔަބައިމީހުން މިސްކީނުންނަށް ހެޔޮބަސްބުނާށެވެ." މި ބަސްފުޅުގެ މުރާދަކީ، މީހުންނާ ވާހަކަދައްކާއިރު، އެ މީހުންގެ ޝުޢޫރުތަކަށާއި، އިޙްސާސްތަކަށް ބަލައިގެން ވާހަކަ ދެއްކުމެވެ. މިސްކީނުންގެ ގޮތުގައި، އެއްބާރުލުމާއި، ލޯތްބާއި، ކުލުނުވެރިކަން ދެމުކުރަށްޖެހި އިޙްތިރާމުކުރަންޖެހެނީއެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އަހަރުމެން އިޙްތިރާމުކުރަން ޖެހޭ ފަރާތްތަކެއް ވެއެވެ. އިޙްތިރާމުކުރަން ޖެހޭ ތަންތަން ވެއެވެ. އިޙްތިރާމު ކުރަން ޖެހޭ ކަންތައްތައް ވެއެވެ. މުސްލިމުންގެ ބަޔިއްޖަރުމުން އަހަރުމެން އެންމެ ބޮޑަށް އިޙްތިރާމު ކުރަން ޖެހޭ ފަރާތަކީ، މާތް الله އެވެ. އަހަރުމެން އެކަލާނގެ ޙައްޤުތައް ދަމަހައްޓައިގެން، އެކަލާނގެ ދީނަށް އިޙްތިރާމު ކުރަން ޖެހެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، އަހަރުމެން ނަބީ ރަސޫލާ ﷺ އަށް މާތްކޮށް ހިތަން ޖެހެއެވެ. މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅެއްގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "އަދި

7 – سورة آل عمران:١٥٩

8 – سورة البقرة: ٨٣

ތިޔަބައިމީހުން الله އަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އީމާން ވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ނަޞްރުދެއްވުމަށާއި، އެކަލާނގެއަށް މާތްކޮށް ހިތުމަށްޓަކައެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ހެނދުނާއި، ހަވީރު ތިޔަބައިމީހުން ތަސްބީހަ ދެންނެވުމަށްޓަކައެވެ."[9]

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އިޙްތިރާމު ކުރަން ޖެހޭ ހައްޤުތަކުގެ ތެރޭގައި، އަނބިންނާއި ފިރިން ވެއެވެ. ޢާއިލީ ގުޅުން ކާމިޔާބުވުމުގެ އަސާސަކީ އިޙްތިރާމު ކުރުމެވެ. އެކަކު އަނެކަކުގެ ސިއްރުތައް ހިފެހެއްޓުމެވެ. އެކަކު އަނެކަކަށް ޒުލުމުނުކޮށް ހެޔޮގޮތުގައި ހުރުމެވެ. ގާތްގަނޑަކަށް ތަޅާފޮޅުން ދުރަ ފިރިން، އެކަކު އަނެކަކަށް އިޙްތިރާމު ނުކުރުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. މާތް الله ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ﴾[10] މާނައީ: "އަދި ހެޔޮގޮތުގައި އެކަނބަލުންނާއެކު އުޅޭށެވެ!"

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އިޙްތިރާމު ކުރުމުގެ ތެރޭގައި، އިޖްތިމާޢީ ގޮތުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް އިޙްތިރާމުކުރުން ހިމެނެއެވެ. ދީނީ ގޮތުން ފަރަގުކުރެވޭ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ތަފާތު ހިއްސާ، ހަމަހަމަ ބަދަލުކުރުމާއި، ހިތްވަރުދިނުމާއި، ތަދުއަޅާ ހިތުއައި، އުފާވެރި ހިތްވަރުދިނުމާއި، ބައިވެރިވުމާއި، ދަތިކަމުގައި ކުރިމަތި ވުމުން އެކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެހީވުމަކީ އިޙްތިރާމު ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކެވެ. މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާން ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. (مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعَسِّرٍ يَسَّرَ اللهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ سَتَرَ اللهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللهُ فِيْ عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِيْ عَوْنِ أَخِيْهِ)[11] މާނައީ: "އެއްވެސް ދަތި މީހަކަށް ލުއިފަސޭހަކޮށްދިނުން މީހަކަށް، الله

---

9 – سورة الفتح: ٩

10 – سورة النساء: ١٩

11 – أخرجه مسلم (٢٦٩٩)، وابن ماجه (٢٢٥)، وأحمد (٧٤٢٧) وأبو داود (٤٩٤٦)، والترمذي (١٩٣٠) ، والنسائي في «السنن الكبرى» (٧٢٨٥)

ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގައި ލުއިފަސޭހަކަން ދެއްވާނެތެވެ. މުސްލިމުންގެ ޢައިބުތައް ވަންހަނާކޮށްދީފި މީހާގެ ޢައިބުތައް، الله ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގައި ވަންހަނާކޮށް ދެއްވާނެތެވެ. الله ގެ އަޅާ އޭނާގެ އަޚާއަށް ވާގިވެރިވުމުގައި ދެމިހުރިހާ ހިނދަކު، الله އޭނާއަށް ވާގިވެރިވެ ވޮޑިގެންނަވާނެތެވެ."

މުސްލިމު އަޚުންނޭވެ! އިޖުތިމާޢީ ކުރުމުގެ ތެރޭގައި އެހެން މީހުންގެ ސިއްރުތައް ވަންހަނާކުރުން ވެއެވެ. މީހުންގެ ވާހަކަތައް ވަގަށް އަޑުއަހައި ފާޅުކުރުމާއި، މީހުންގެ ފޮޓޯތަކާއި ވީޑިއޯ ތައް، ޝާއިޢުކުރުމަކީ، އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއާއިން ދުރުން ބޮޑު ކަންކަމެވެ. މިއީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރެވެ. ޙަދީޘް ޝަރީފު ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. (يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيْمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِيْنَ، وَلَا تَتَّبِعُوْا عَوْرَاتِهِمْ، فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَتَّبِعِ اللهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِيْ بَيْتِهِ)[12] މާނައީ: "ދުލުން ކިޔުން އީމާންވީ، އަ މީހުންގެ ހިތަށް އީމާންކަން އަދި ނުވަންނަ މީހުންނޭވެ! ގީބަތަކީ މުސްލިމުންނާ ބެހޭގޮތުން ނުކިޔާށެވެ! އަދި ގީބަތަކީ އެމީހުންގެ އެއްވެސް ޢައިބު ހޯދައި ފަހަތުން ނުދާށެވެ! ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންގެ އެހެން ޢައިބު ހޯދައި، ފަހަތުން ދާމީހާ، އޭނާގެ ގެއިގައި ވިޔަސް، الله އޭނާ ފަހަތުން ދައްކަވާނެތެވެ."

މުސްލިމު އަޚުންނޭވެ! ޖަމާޢަތުގައި ބައްދަލުވުންތަކުގައި ހިނގާ ކަންތައްތަކާއި، ދެކެވޭ ވާހަކަތަކީ ވެސް އެއަށް އިޚްލާޞްތެރި ކަމާއެކު ސިއްރުކުރަންވީ. މި ޒަމާނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަގޮތުގައި، ޖަމާޢަތުގައި ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމުން ދައްކާ، އެ

12 -رواه أحمدُ في مسنده وأبو داود في سننه

ތަންގައި ދެކެވޭ ވާހަކަތައް ފޭސްބުކާއި، ޓްވިޓަރުފަދަ މީސްމީޑިއާގެ އެޕްތަކުގައި، ހާމަ ވެގެންނާ ތަންނެވެ. ކީރިތި ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާންފުޅު ކުރައްވާފައިވާ ޙަދީޘްފުޅުގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "މަޖްލިސްތަކަކީ އަމާނާތެކެވެ. ތިން ބާވަތެއްގެ މަޖްލިސް ފިޔަވައެވެ. ޙަރާމް ގޮތުގައި ލޭ އޮހޮރުވޭ މަޖްލިސްތަކާއި، ފާޙިޝް ޢަމަލުތައް ހިންގާ މަޖްލިސްތަކާއި، ޙައްޤުނެތިގޮތުގައި، މީހުންގެ މުދާ ނަގައިގަނޭ މަޖްލިސްތަކެވެ."[13]

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އިޖްތިމާޢު ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، މިބާއާއި އެހެން މީހުންގެ ވަގުތު ހިފެހެއްޓުމެވެ. ވަގުތަކީ ބަރަކާތެވެ. ވަގުތަކީ މިބާގެ ރައުސުލްމާލެވެ. ބޭކާރުވެރިކަމާ ވަގުތުގެ އަގު ދަންނަ މީހާއެވެ. އެހެންވީމާ ވަގުތުން ކުޑަ ސިކުންތެއްވެސް ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތަށް ފައިދާހުރި ކަމަކަށް ދޫކޮށް ނުކުރަންވާނެއެވެ. ކީރިތި ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާންފުޅު ކުރައްވާފައިވާ ޙަދީޘްފުޅުގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އިންސާނާ ސުވާލުކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، އޭނާގެ ޢުމުރު ހޭދަކުރި ގޮތް، އޭނާގެ [illegible]" [illegible]

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އަހަރެމެންގެ ލޯބިވާ ނަބިއްޔާ ﷺ އީ، ހުރިހާ މާތް ސިފަތަކެއްގެ ފުރިހަމައެވެ. މިހެންވެ މާތް الله އެކަލާނގެ މުޤައްދަސް ޤުރުއާނުގައި ވަޙީކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴾[14] މާނައީ: "އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފާނު ވަނީ މާތްވެގެންވާ ޚުލްޤީ ގުޅުމެއްގެ މަތީގައިކަން ކަށަވަރުވެއެވެ." މާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި އަޚްލާގުތަކުން ވިދާޅުވެއެވެ. "މިކަލޭގެފާނު، ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ

---

13 – رواه أحمدُ في مسنده وأبو داود في سننه

14 – سورة القلم : ٤

ޚިދުމަތުގައި ދިހަ އަހަރު އުޅުއްވީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ދުވަހަކު ވެސް އުއްފު ވެސް ވިދާޅުވެފައެއް ނުވެއެވެ. މިމަންކަލޭގެފާނު ކުރެއްވި ކަމެއް ކުރެއްވީ ކީއްވެތޯ ނުކުރައްވާ ކަމެއް ނުކުރެއްވީ ކީއްވެތޯ ވެސް އައްސަވާފައެއް ނުވެއެވެ." ވީމާ، އަހަރުމެންގެ ޚާދިމުންނާއި، މުވައްޒަފުންނާ މުޢާމަލާތު ކުރަމުންދާ ގޮތާމެދު ވިސްނާލަމާ ހިނގާށެވެ!

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތް ބާއްޖަވެރިކުރުވަން ބަލައި، މިއަދު އަހަރުމެންނަށް ކިހާ ބޮޑަކަށް އިޙްތިރާމު ބޭނުންވޭ ހެއްޔެވެ؟ މިކަމުގައި ކަލޭ އިތުރު ރަސޫލާ ﷺ ގެ ސީރަތުން ފިލާވަޅު ލިބިގަންނާށެވެ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާނގެ! އަޅެމެންނީ އުއްމަތަކު އަށްބަރަކަން އިޙްތިރާމުކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި ލައްވާނދޭވެ! އާމީން!

أَقُوْلُ قَوْلِيْ هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيْمَ الْجَلِيْلَ لِيْ وَلَكُمْ، وَلِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُسْلِمِيْنَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوْهُ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ.

****

ދެވަނަ ޚުތުބާ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَّا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَلِيُّ الصَّالِحِيْنَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ، اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِيْنَ الطَّاهِرِيْنَ، وَعَلَى صَحَابَتِهِ الغُرِّ الْمَيَامِيْنَ.

أَمَّا بَعْدُ: فَاتَّقُوا اللهَ يَا عِبَادَ اللهِ حَقَّ التَّقْوَى! وَرَاقِبُوْهُ فِي السِّرِّ وَالنَّجْوَى! قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَلَقَدْ وَصَّيْنَا ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ﴾[15]

ބަދުރު ހުރީ މަތިވެރި ވަންތަ މާތް الله އަރުވާ. الله ވިދާޅުވަނީ، ބައެއްޓެވެގެން އަޅުގަނޑު ކުރީގެ އުރެން އިލާހުގެ ނުވަތަކަލަކުރެ، އެކަލާނގެއަށް ސަޖިދަކުރު ނުވަތަކަމުން އަޅު ހިތަވެމެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވަރުގެ މުބާރަކުމަތީގެ ފުރަތަ، މާތް الله ގެ އަޅުތަކުންނާއި، އަދި ރަސޫލާކަމަށް އަޅު ހިތަވެމެވެ. ހަރުދަނާ ފާހަގަކުރު ރަސޫލާކަމާ! އެކަލޭގެފާނުން ސަހާބާބޭކަލުންނާއި، ސަލަފުންނާއި، ތާބިޢީން ތަބާވެވަޑައިގަތީވެ! މި ސަހާބާބޭކަލުންނާއި، ސަލަފުންނާއި، ތާބިޢީންގެ އެކަލޭގެފާނުންގެ ޙަޔާތް އާލުބައިތުންނާއި އެކަލޭގެފާނުންގެ މުޅި ސަހާބީންނާއި، އެބޭކަލުންނަށް ދީނީ ގޮތުގައި ތަބާވެގެން ބައިވަރު ސާބިތުކަމާ ހަރުދަނާވެވަޑައިގަތީވެ! އާމީން!

މާތް الله ގެ އަޅުތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން މާތް الله އަށް ބިރުވެތި ގޮތުގައި ތަޤުވާވެރިވާށެވެ، ސިއްރާއި ފާޅުގައި، އެކަލާނގެއަށް ބަރުވެތިވާށެވެ! މާތް الله ވަޙީ ހަރުދަނާގޮތުގައި ބަސްފުޅުތަކުގެ މާނަގައި ވެއެވެ. "އަދި، ހަމަކަށަވަރުން، الله އަށް ތަޤުވާވެރި ވުމަށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން ފޮތްދެއްވުނު މީހުންނަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ވަޞިއްޔަތްކުރެއްވީ ތަޤުވާވެރި ހަރުދަނާވުމަށް އެންގެވީމެވެ."[16]

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! މީހުންނަށް ދީނުގެ ކަން ހިތުމަށް، ނަޞޭޙަތް ދޭ، އިޙްތިރާމާ ބަޔާންކުރެވެ. މި ބަޔާ އުއްމަތުގެ ތެރޭގައި ފުރިހަމަ ދަރިމާވެ، އެބަޔަކު ހަރުދަނާވެގެންނެވެ. ޖަޒާއެއްގެ ތެރޭގައި ފުރިހަމަ ދަރިމާވެ އެ ޖަޒާއެއް ޚާއްޞަކުރެއްވިއެވެ. މިއީ

15 – سورة النساء: ١٣١

16 – سورة النساء: ١٣١

ބައެއްގެ އީމާންކަމުގެ ބަލިކަށިކަން ދޭހަކޮށްދޭ ނުބައި ސިފައެކެވެ. ވީމާ، އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް އިޙްތިރާމުކޮށް، އިސްލާމީ އަޚުވަންތަކަން ދަމަހައްޓައި، ހެޔޮގޮތުގައި މުޢާމަލާތުކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައިވުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞޭޙަތްތެރިވެ ވަޞިއްޔަތް ކުރަމެވެ. ދެ ދުނިޔޭގެ ފަލާޙާއި ކާމިޔާބު އޮތީ މިގޮތުގައެވެ.

މުސްލިމް އަޚުންނޭވެ! އެންމެ ޚުލްޤު މަތިވެރި ސާޙިބާ، الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ މައްޗަށް ސަލަވާތް ކިޔައްވާށެވެ! މާތް الله ވަޙީ އެކަމަށް އަމުރު ކުރައްވާފައެވެ. އެކަލާނގެ ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. ﴿إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ صَلُّواْ عَلَيۡهِ وَسَلِّمُواْ تَسۡلِيمًا﴾[17]

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيْمَ، إِنَّكَ حَمِيْدٌ مَجِيْدٌ، اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيْمَ، إِنَّكَ حَمِيْدٌ مَجِيْدٌ. وَارْضَ اللّٰهُمَّ عَنِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِيْنَ الْمَهْدِيِّيْنَ، وَعَنْ سَائِرِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِيْنَ أَجْمَعِيْنَ.

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާނގެ! އަހަރެމެންނަށް ތެދުމަގުގެ ދެއްކެވުމަށް، ތިބާރަސްކަލާނގެ ފޮނުއްވި މާތް ނަބިއްޔާއާއި، އެ މާތް ނަބިއްޔާގެ އާލުންނާއި އަޞްޙާބުންނާއި ތާބިޢީންނަށް، ސަލަވާތާއި، ސަލާމާއި، ބަރަކާތް ލައްވާނދޭވެ!

ހައްދަވައި ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާނގެ! އަހަރެމެންނީ، ތިބާރަސްކަލާނގެ ދީނަށް ލޯބިވާ، ތިބާރަސްކަލާނގެ ދީނުގެ އަޙްކާމުން އަދަބުވެރިކަމާއެކު ބަޔަކު ކަމުގައި ލައްވާނދޭވެ!

17– سورة الأحزاب: ٥٦

[illegible]

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ، اَلْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ، إِنَّكَ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ مُجِيْبُ الدَّعَوَاتِ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ!

عِبَادَ اللهِ! ﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِى ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡىِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ﴾[18] وَأَقِمِ الصَّلَاةَ.

މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް

[18]- سورة النّحل: ٩٠